

Common Features of Urban Space Users that Allow for Distinction of a Community on the Example of Kielce

Adam Sebastian Górski

Cechy wspólne użytkowników przestrzeni miejskich umożliwiające wyodrębnienie społeczności na przykładzie Kielc

Key words: urban community, urban space, perception, valorisation, local identity

Introduction

Both the changes introduced by the Revitalization Act in 2015, and the growing importance of NGOs, including urban movements, have increased the involvement of local communities (and not only) in the planning process for the development of individual local government units. In addition, the involvement and inclusion of the community enabled the mobilization of social participation in spatial planning. However, it seems necessary to know the individual stakeholders of urban space, especially the inhabitants and users of a given space. Apart from the basic characteristics that differentiate the surveyed population, such as age and sex, which define the needs and forms of activity that are preferred in urban space, certain units (urban communities), more frequently research ones [among others Jędrzejczyk 2004, Smagacz-Poziemska 2015] refer to the subjective perception and value of certain areas by its users. They also affect the way in which inhabitants/users of a certain area live and function.

Lynch [2011] pointed out, with reference to the perception of urban space, the social image of the city, which is the result of partial overlapping of many individual images. He also assumed that there were

a number of social images, each of which was shared by a significant number of citizens. He thus requested that such group images are necessary for an individual to function successfully in his or her environment and interact with others.

The importance of perceiving and valuing space and the importance of this process for the efficient functioning of individuals (both residents and whole cities) in the contemporary world were pointed out both by Znaniecki [1932] and by Pióro [1982]. The value of space by its users, for those researchers, was the basis for determining the direction of its use, and also enabled the rational functioning of the individual in the urban community.

Thus, in spite of the individual characteristics of the inhabitant/user, it is assumed that there are common features of individual inhabitants/users of urban spaces, which allow for distinguishing urban communities. These groups, in a similar way, perceive, valorize a specific space as well as function in it. Apart from basic segmentation criteria such as gender, age, it is possible to study the local identity of the inhabitants and its impact on the valuation and functioning in urban space [Parysek, Mierzejewska 2013].

Materials

The area of research is Kielce – a post-socialist city with less than

Słowa kluczowe: zbiorowość miejskiej, przestrzeń miejska, percepcja, waloryzacja, tożsamość lokalna

Wprowadzenie

Zmiany wprowadzone ustawą o rewitalizacji w 2015 r., a także wzrost znaczenia organizacji pozarządowych, w tym ruchów miejskich, spowodowały zwiększenie udziału społeczności lokalnych (i nie tylko) w procesie planowania rozwoju poszczególnych jednostek samorządów terytorialnych. Ponadto udział i włączenie społeczności pozwoliły na uruchomienie procesu partycypacji społecznej w odniesieniu do planowania przestrzennego. Niezbędne jednak wydaje się poznanie poszczególnych interesariuszy przestrzeni miejskiej, w tym przede wszystkim mieszkańców oraz użytkowników określonej przestrzeni. Poza podstawowymi cechami różnicującymi badaną populację jak: wiek i płeć, które określają potrzeby i formy aktywności, jakie preferują w przestrzeni miejskiej określone jednostki (zbiorowości miejskie), coraz częściej badacze [m.in.: Jędrzejczyk 2004, Smagacz-Poziemska 2015] odwołują się do subiektywnego postrzegania i wartościowania określonych przestrzeni przez jej użytkowników. Wpływają one również na sposób funkcjonowania określonych przestrzeni w świadomości jej mieszkańców/użytkowników.

Lynch [2011] wskazywał, w odniesieniu do postrzegania przestrzeni miejskiej, o społecznym obrazie miasta, który jest wynikiem częściowego pokrywania się wielu obrazów indywidualnych. Zakładał również, że istnieje szereg społecznych obrazów, z których każdy jest podzielany przez jakąś znaczną liczbę obywateli. Tym samym wnioskował, iż takie obrazy grupowe są niezbędne, aby jednostka pomyślnie funkcjonowała w swoim środowisku i współdziałała z innymi.

Na znaczenie postrzegania i wartościowania przestrzeni oraz ważności tego procesu w sprawnym funkcjonowaniu jednostek (zarówno mieszkańców, jak i całych miast) we współczesnym świecie wskazywali Znaniecki [1932], a także Pióro [1982]. Wartościowanie przestrzeni przez jej użytkowników dla tych badaczy stanowiło podstawę do wyznaczenia kierunków jej użytkowania i umożliwiało racjonalne działanie jednostki w społeczności miejskiej.

Tym samym mimo indywidualnych cech mieszkańca/użytkownika zakłada się, iż istnieją cechy wspólne poszczególnych mieszkańców/użytkowników przestrzeni miejskich, które umożliwiają wyodrębnienie zbiorowości miejskich. Zbiorowości te w podobny sposób postrzegają, waloryzują oraz funkcjonują w określonej przestrzeni. Poza podstawowymi kryteriami segmentacji, takim jak płeć i wiek, możliwe staje się badanie tożsamości lokalnej mieszkańców i jej wpływu na wartościowanie i funkcjonowanie w przestrzeni

miejskiej [Parysek, Mierzejewska 2013].

Materiały

Obszarem badań są Kielce – postsocjalistyczne miasto liczące w 2016 r. niespełna 200 000,00 mieszkańców. Największy rozwój przestrzenno-demograficzny nastąpił po II wojnie światowej, gdzie w latach 1950–1990 ludność miasta wzrosła pięciokrotnie. Rozwój przestrzenny i demograficzny spowodowany był napływem ludności (w tym przede wszystkim imigracją, która odbywała się z najbliższego otoczenia miasta – z obszarów wiejskich). Napływ ten związany był zarówno z koncentracją przemysłu na obszarze miasta (m.in. przemysł wydobywczy, spożywczy i przetwórczy, budowlany), jak i rozwojem funkcji administracyjnych (miasto wojewódzkie), edukacyjnych (utworzenie Wyższej Szkoły Pedagogicznej, Politechniki Świętokrzyskiej) oraz usługowych. Kielce zostały wybrane jako przykład nie tylko ośrodka miejskiego, w znacznej części ukształtowanego urbanistycznie i architektonicznie w II poł. XX wieku, ale także pod względem analizy postrzegania, wartościowania i funkcjonowania w przestrzeni mieszkańców, których znaczna część pochodzi spoza miasta. Tym samym możliwe stało się zdiagnozowanie, czy długość zamieszkiwania w danym miejscu może wpływać na stosunek

200 000,00 inhabitants in 2016. Its greatest spatial-demographic development occurred after World War II, where in 1950–1990 the population of the city increased fivefold. The spatial and demographic development of the city was caused by the influx of people (mainly immigration, which took place from the nearest surroundings of the city – from rural areas). This inflow was related both to the concentration of industry in the city (including mining, food processing and construction industry) but also to the development of administrative functions (provincial town), education (establishment of the Pedagogical University, Kielce University of Technology) and services. This city was chosen as an example of not only an urban center, to a large extent urbanistically and architecturally shaped in the second half of the 20th century, but also in terms of the analysis of perception, valuation and functioning in the space of inhabitants, whose large part come from outside the city. Thus, it has become possible to diagnose whether the length of residence at a given location can affect the emotional relationship and attachment of individuals/communities to specific objects, places, spaces. How do inhabitants perceive and evaluate the space created in the last century, which is currently undergoing a major transformation of its functions (the construction and expansion of shopping malls, new urban transit routes, revitalization of downtown, development of suburban areas)?

Methods

An original questionnaire survey was used to analyze the links between functioning, evaluation and perception of the city space by the inhabitants of Kielce. It consisted of six parts relating to the following aspects: quality of life in the vicinity of respondents, spatial dominants and symbols of the city, stigmatization of space, the frequency and the daily operation of the units in specific places and spaces, sense of local identity and local belonging.

The study was conducted using an anonymous web-based survey of a representative sample of $N = 1000$ adults. The survey questionnaire was available on the website of Kielce City Hall, March 1st – March 31st, 2017. The so-called non-sampling technique based on quota sampling was used for the sampling operation. Two control characteristics were adopted as the basis for the study: gender (male/female) and age (18–29 years, 30–45 years, 46–60 years, over 60 years). Gender and age are the most distinguishing elements for the social structure of all the administrative divisions in the country. In addition, sex and, above all, age are most closely associated with the study and allow other features of the population to be interpreted indirectly. The data concerning the population structure of Kielce, which was included in the Local Data Bank of the Central Statistical Office, were used for the distribution of quotas. The use of the

quota selection technique allowed the sample to be representative of the population of Kielce by gender and age. As a consequence of the adoption of the unprofessional and quota sampling method, it is not possible to use randomness-related probability categories that do not allow for objective estimation of the precision of the results and the estimation of the sampling error [Szreder 2010]. However, the use of the stratified sample assumes that it is representative [Johnson et al. 2010] and that social observations can be made on that basis. The sample was a quota sample representing the percentage of adult inhabitants of Kielce by sex.

The study covered four main aspects of the functioning of individuals in space [Górski 2016]:

- Everyday movements of individuals in the urban space were examined, home-work (school), work (school) – home and various modifications, but also about the preferences of spending free time, and what was important from the point of view of space sociology – user activity centers, by designating areas, neighborhoods, housing estates, where activity is concentrated (daily shopping, assessment of availability of services in the immediate vicinity of the respondents). Through this analysis, it was possible to investigate the preferences of city users, both for the means of locomotion most often chosen as the possibility of moving around the city, the attractiveness

emocjonalny i przywiązanie jednostek/zbiorowości do określonych obiektów, miejsc, przestrzeni. Jak mieszkańcy postrzegają i waloryzują/stygmatyzują przestrzeń ukształtowaną w ubiegłym wieku, a która obecnie przechodzi silne przekształcenia swoich funkcji (budowy i rozbudowy galerii handlowych, nowe trasy przelotowe poprowadzone przez miasto, rewitalizacja śródmieścia, rozwój stref podmiejskich)?

Metody

Do analizy powiązań pomiędzy funkcjonowaniem, wartościowaniem i postrzeganiem przez mieszkańców Kielc przestrzeni miasta posłużył autorski kwestionariusz ankiety. Składał się on z sześciu części odnoszących się do następujących aspektów:

- jakość życia w najbliższej okolicy ankietowanych,
- dominant przestrzennych i symboli miasta,
- stygmatyzacji przestrzeni,
- częstotliwości i codziennego funkcjonowania jednostek w określonych miejscach i przestrzeniach,
- poczucia tożsamości lokalnej oraz metryczki.

Badanie przeprowadzono metodą anonimowej ankiety internetowej na reprezentatywnej próbie N = 1000 dorosłych osób. Kwestionariusz ankiety dostępny był na stronach internetowych Urzędu Miasta Kielce, w okresie 1–31.03.2017 roku. Do operacji pobierania próby

zastosowano tak zwaną technikę nieprobabilistyczną (nielosową) opartą na wyborze kwotowym (quota sampling). Jako podstawę do konstrukcji próby badawczej przyjęto dwie charakterystyki kontrolne (control characteristics): płeć (kobieta/mężczyzna) oraz wiek (18–29 lat, 30–45 lat, 46–60 lat, powyżej 60 lat). Płeć i wiek to najbardziej różnicujące elementy w strukturze społecznej wszystkich jednostek podziału administracyjnego w kraju. Dodatkowo płeć, a przede wszystkim wiek w największym stopniu wiążą się z problematyką badania i pozwalają ująć inne cechy populacji w sposób pośredni. Przy podziale kwot w poszczególnych warstwach „metryczki” skorzystano z danych dotyczących struktury populacji Kielc, które ujęto w Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego. Zastosowanie techniki kwotowego wyboru jednostek do próby pozwoliło zbudować próbę reprezentatywną dla populacji Kielc ze względu na płeć i wiek. Konsekwencją przyjęcia metody nieprobabilistycznego i kwotowego pobierania próby jest brak możliwości stosowania właściwych dla technik losowych kategorii związanych z prawdopodobieństwem, co nie pozwala na obiektywną ocenę precyzji wyników oraz oszacowanie wielkości błędu próbkowania (sampling error) [Szreder 2010]. Jakkolwiek zastosowanie próby warstwowej (kwotowej) zakłada, że jest ona reprezentatywna [Johnson i in. 2010] i można na jej podstawie

dokonywać obserwacji społecznych. Badana próba była próbą kwotową reprezentującą procentowy udział dorosłych mieszkańców Kielc z podziałem na płeć.

Badanie obejmowało cztery główne aspekty funkcjonowania jednostek w przestrzeni [Górski 2016]:

- Codzienne przemieszczanie się jednostek w przestrzeni miejskiej, badano zarówno wędrówki na płaszczyźnie dom – praca (szkoła), praca (szkoła) – dom i różnorodnych ich modyfikacji, ale także pytano o preferencje spędzania wolnego czasu, i co istotne z punktu socjologii przestrzeni – poszukiwano lokalnych centrów aktywności użytkowników, poprzez wyznaczanie obszarów, w granicach dzielnic, osiedli, gdzie koncentruje się aktywność jednostek (codzienne zakupy, ocena dostępności usług w najbliższej okolicy w opinii badanych osób). Dzięki takiej analizie możliwe stało się zbadanie preferencji użytkowników miasta zarówno w odniesieniu do środków lokomocji najczęściej wybieranych jako możliwość przemieszczania się po mieście, atrakcyjności i wielofunkcyjności poszczególnych obszarów (ulic, osiedli, dzielnic), jak i miejsc, które stanowią atrakcyjną przestrzeń do spędzania wolnego czasu. Ten aspekt badany był siedmiostopniową skalą dyferencjału semantycznego, określającego aktywność ankietowanych w badanych

and multifunctionality of particular areas (streets, housing estates, districts), as well as places that offer attractive space for spending free time. This aspect was examined by a seven-level scale of the semantic difference determining the activity of respondents in the examined aspects (grade 1 – defined as never, 2 – several times a year, 3 – once a month, 4 – several times a month, 5 – once a week, 6 – several times a week, 7 – daily).

- Stigmatization of space and the designation of areas (places) that represent the symbol of a given city, which is unambiguously associated with a given area, but also the search for places which, in the opinion of the respondents, are neglected areas, unattractive in their subjective sense. This resulted in an ambiguous scale of assessments of particular areas (objects), which on the one hand became synonymous with the city by identifying the object (area) with the city. On the other hand, areas with negative associations, which allow for social delimitation of the intervention areas by the city authorities, along with the possibility of including such an area in the process of revitalization activities, so that it can change its status in social perception. In this panel there were open questions, where the respondents themselves provided their suggestions and multiple choice questions, indicating the

most frequented areas, as well as those degraded in their opinion).

- The degree of social bonds and sense of local identity, which is in this aspect interdisciplinary research, was based on exploring how an individual functions in the urban community and what emotional attitude to the city he or she has; the results of this panel (aspect), made it possible to examine the sense of belonging of an individual to a greater urban community and indirectly to obtain the degree of innovation of an urban society¹. The responses in this panel have been coded in a five-point Likert scale, marked as follows: 1 – very bad, 2 – bad, 3 – not good, 4 – good, 5 – very good.

Results

The preliminary results of the questionnaire survey were presented in terms of two areas: the sense of local identity and the assessment of the functionality of the nearest area by respondents.

Thanks to this, it became possible to separate individual urban communities. This division includes five communities that have been separated on the basis of Likert's responses:

- "A", characterized by a very strong sense of local identity and a very high rating of functionality in the immediate vicinity (about 17% of respondents), they responded:

5 – VERY WELL, 5 – I ENTIRELY AGREE;

- "B", characterized by a strong sense of local identity and a high assessment of the functionality of its immediate vicinity (31% of respondents), 4 – WELL, 4 – I AGREE
- "C", with a neutral attitude to the city and similarly evaluating the functionality of space (26% of the respondents), answers: 3 – I DO NOT HAVE A PROBLEM, 3 – I HAVE NO OPINION;
- "D" group, characterized by a low attachment to the city and negatively evaluating the functionality of the neighborhood (14% of respondents), the most common answers were: 2 – BAD, 2 – I DO NOT AGREE;
- "E" includes people who do not identify themselves with the city, do not feel attached to it, and negatively evaluate the functionality of the neighborhood (12% of the respondents) – answers: 1 – VERY POOR and 1 – I TOTALLY DISAGREE.

The results of questionnaire surveys referring to local identity as well as neighborhood functionality assessment are presented below (Tab. 1). Both in terms of functionality and local identity, the answers to the questions were significantly different. More than 50% of respondents rated their current place of residence well or very well ("A" and "B"). Similarly, the respondents rated service availability and safety in their immediate neighborhood (more than 50% of responses

aspektach (stopień 1 – określono jako nigdy, 2 – kilka razy w roku, 3 – raz w miesiącu, 4 – kilka razy w miesiącu, 5 – raz w tygodniu, 6 – kilka razy w tygodniu, 7 – codziennie);

- Stygmatyzację przestrzeni, a więc wyznaczenie obszarów (miejsc), które stanowią o symbolu danego miasta jednoznacznie kojarzącym się ankietowanym z danym obszarem, ale także poszukiwaniem miejsc, które w opinii badanych są obszarami zaniedbanymi, nieatrakcyjnymi w ich subiektywnym odczuciu. Dzięki temu uzyskano ambiwalentną skalę ocen poszczególnych obszarów (obiektów), które z jednej strony, stają się dla ankietowanych synonimem miasta, poprzez który go rozpoznają i utożsamiają dany obiekt (obszar) z miastem, z drugiej zaś strony, wskazane zostały miejsca, będące w opinii mieszkańców obszarami nacechowanymi negatywnymi skojarzeniami, co pozwala na społeczną delimitację obszarów interwencji władz miasta, w tym na możliwość włączenia tak wybranego danego obszaru (obszarów) w proces działań rewitalizacyjnych, aby mógł on zmienić status w jego społecznym postrzeganiu (w tym panelu znalazły się pytania otwarte, gdzie ankietowani sami podawali swoje propozycje oraz pytania wielokrotnego wyboru, wskazujące obszary najczęściej

uczęszczane, a także te zdegradowane w ich opinii);

- Stopień więzi społecznych i poczucia tożsamości lokalnej. W tym aspekcie badania interdyscyplinarne opierały się na zbadaniu, jak jednostka funkcjonuje w społeczności miejskiej, jaki posiada stosunek emocjonalny do miasta. Dzięki wynikom z tego panelu (aspektu) możliwe stało się zbadanie poczucia przynależności jednostki do większej zbiorowości miejskiej, a także pośrednio uzyskano stopień innowacyjności miejskiego społeczeństwa¹. Odpowiedzi w tym panelu zostały zakodowane w pięciostopniowej skali Likerta i oznaczone w następujący sposób: 1 – bardzo źle, 2 – źle, 3 – nie mam zdania, 4 – dobrze, 5 – bardzo dobrze.

Wyniki

Wstępne wyniki badania ankietowego zaprezentowano w odniesieniu do dwóch płaszczyzn: poczucia tożsamości lokalnej i oceny funkcjonalności najbliższej okolicy przez ankietowanych.

Dzięki temu możliwe stało się wydzielenie poszczególnych zbiorowości miejskich. Podział ten obejmuje pięć zbiorowości, które zostały wyodrębnione na podstawie odpowiedzi według skali Likerta:

- zbiorowość „A” cechująca się bardzo silnym poczuciem tożsamości lokalnej oraz bardzo

wysoką oceną funkcjonalności najbliższej okolicy (około 17% ankietowanych), odpowiedzi ankietowanych to: 5 – BARDZO DOBRZE, 5 – ZDECYDOWANIE SIĘ ZGADZAM;

- zbiorowość „B” odznaczająca się silnym poczuciem tożsamości lokalnej oraz wysoką oceną funkcjonalności swojej najbliższej okolicy (31% ankietowanych), odpowiedzi: 4 – DOBRZE, 4 – ZGADZAM SIĘ;
- zbiorowość „C” cechująca się neutralnym stosunkiem do miasta oraz podobnie oceniająca funkcjonalność przestrzeni (26% ankietowanych), odpowiedzi: 3 – NIE WIDZĘ PROBLEMU, 3 – NIE MAM ZDANIA;
- zbiorowość „D” odznaczająca się nikłym przywiązaniem do miasta i negatywnie oceniająca funkcjonalność najbliższej okolicy (14% ankietowanych), najczęstsze odpowiedzi: 2 – ŹLE, 2 – NIE ZGADZAM SIĘ;
- zbiorowość „E” obejmująca osoby, które nie identyfikują się z miastem, nie odczuwają przywiązania do niego oraz negatywnie oceniają funkcjonalność najbliższej okolicy (12% ankietowanych) – odpowiedzi: 1 – BARDZO ŹLE oraz 1 – ZDECYDOWANIE SIĘ NIE ZGADZAM.

Poniżej zaprezentowano wyniki badań ankietowych odnoszących się do poczucia tożsamości lokalnej oraz oceny funkcjonalności najbliższej okolicy (tab. 1). Zarówno w kwestii

Table 1. The percentage share of respondents' answers (defined communities) to particular questions relating to the assessment of area functionality and sense of local identity

Tabela 1. Udział % odpowiedzi ankietowanych (określonych zbiorowości) na poszczególne pytania odnoszące się do oceny funkcjonalności i poczucia tożsamości lokalnej

	QUESTION PYTANIE	COMMUNITY ZBIOROWOŚCI				
		E	D	C	B	A
FUNCTIONALITY ASSESSMENT OCENA FUNKCJONALNOŚCI	How do you evaluate your residence? Jak ocenia Pani/Pan swoje miejsce zamieszkania?	7.8	7.3	30.6	40.8	13,5
	How do you assess contacts with neighbors? Jak ocenia Pani/Pan kontakty z sąsiadami?	4.1	10.7	37.3	35.2	12,7
	How do you evaluate the number of connections during the day from his place of residence / possibility to reach a desired location in the city? Jak ocenia Pani/Pan ilość połączeń autobusowych w ciągu doby ze swojego miejsca zamieszkania/ możliwość dotarcia do wybranego miejsca w mieście?	9.9	21.1	24.4	31.0	13,6
	How do you evaluate the number and accessibility of shops in the immediate area, all kinds of businesses, service facilities? Jak ocenia Pani/Pan ilość i dostępność sklepów w najbliższej okolicy, różnego rodzaju firm, zakładów usługowych?	6.9	10.2	19.2	38.0	25,7
	How do you evaluate the sense of security in relation to the area where you live? Jak ocenia Pani/Pan poczucie bezpieczeństwa w odniesieniu do okolicy, w której Państwo mieszkają?	4.5	11.1	26.2	44.3	13,9
	SUMMARY OF AREA FUNCTIONALITY PODSUMOWANIE OCENY FUNKCJONALNOŚCI NAJBLIŻSZEJ OKOLICY	6.64	12.08	27.54	37.86	15,88
LOCAL IDENTITY POCZUCIE TOŻSAMOŚCI LOKALNEJ	I am rooted in this city Jestem w tym mieście zakorzeniony	7.1	12.0	24.1	22.4	34,4
	I feel safe in this city Czuję się w tym mieście bezpiecznie	6.2	10.8	31.1	40.7	11,2
	Even if there are better places somewhere I will not move from here anyway Nawet jeśli gdzieś są lepsze miejsca, to ja i tak się stąd nie ruszę	32.0	22.4	19.5	15.4	10,8
	One's place is where the graves of his/her ancestors are Miejsce człowieka jest tam, gdzie są groby jego przodków	45.6	22.6	18.4	10.0	3,3
	I like to walk around my town and discover places unknown to me before Lubię chodzić po moim mieście i odkrywać nieznanne mi dotąd miejsca	6.3	13.4	23.0	31.8	25,5
	I willingly show visitors round my town Chętnie oprowadzam gości po moim mieście	7.1	17.0	28.2	24.5	23,2
	SUMMARY OF LOCAL IDENTITY PODSUMOWANIE POCZUCIA TOŻSAMOŚCI LOKALNEJ	17.38	16.37	24.05	24.13	18,07
AVERAGE FOR SURVEYE ASPECTS ŚREDNIA DLA BADANYCH ASPEKTÓW	12,01	14.24	25.79	30.99	16.97	

Source: own study

Źródło: opracowanie własne

oceny funkcjonalności, jak również i poczucia tożsamości lokalnej odpowiedzi ankietowanych na poszczególne pytania znacząco się różniły. Ponad 50% ankietowanych oceniło dobrze lub bardzo dobrze swoje obecne miejsce zamieszkania (zbiorowości „A” i „B”). Podobnie ankietowani oceniają dostępność usług i poczucie bezpieczeństwa w swojej najbliższej okolicy (ponad 50% udział odpowiedzi tych dwóch zbiorowości). Natomiast w odniesieniu do kontaktów z sąsiadami, a tym samym tworzenia lokalnej sieci kontaktów (więzi społecznych i poczucia lokalnej przynależności do grupy), zaledwie 12,7% ankietowanych oceniło kontakty z sąsiadami jako bardzo dobre.

Mimo ponad 50% udziału pozytywnych ocen odnoszących się do miejsca zamieszkania, poczucia bezpieczeństwa i dostępności usług w najbliższej okolicy ponad połowa odpowiedzi (zbiorowości „C”, „D” i „E”) ocenia neutralnie bądź negatywnie kontakty z sąsiadami oraz możliwości przemieszczania się po mieście z miejsca, w którym mieszkają. Mimo zadowolenia ze środowiska zamieszkania, w którym funkcjonują jednostki (oprócz możliwości mobilnego przemieszczania się po mieście), w większości nie angażują się oni w relacje społeczne z innymi mieszkańcami okolicy.

Pytania w drugiej, analizowanej części ankiety odnosiły się do dwóch narzędzi. Pierwszym z nich była skala emocjonalnego przywiązania do

miejsowości opisująca dwa aspekty emocjonalnego odnoszenia się do miejsca zamieszkania („Czuję się w tym mieście bezpiecznie” oraz „Jestem w tym mieście zakorzeniony”). Drugim natomiast była miara stosunku do miejscowości jako miejsca zastanego (tradycyjny, bierny i mało refleksyjny) oraz miejsca odkrytego (aktywny, pełen zaangażowania i świadomej refleksji do miejsca). Miejsce zastane było charakteryzowane stwierdzeniami: „Nawet jeżeli gdzieś są lepsze miejsca, to ja i tak się stąd nie ruszę”, „Miejsce człowieka jest tam, gdzie są groby jego przodków”. Miejsce odkryte charakteryzowały natomiast stwierdzenia takie jak: „Lubię chodzić po moim mieście i odkrywać nieznanne mi dotąd miejsca”, „Chętnie oprowadzam gości po moim mieście”.

Zarówno w odniesieniu do emocjonalnego przywiązania do miasta, jak i traktowania go jako miejsca odkryte ponad 50% ankietowanych (zbiorowości „A” i „B”) zgadzała się ze stwierdzeniami wskazującymi na poczucie tożsamości lokalnej z miastem. Konserwatywny stosunek do miasta jako miejsca zastanego deklarowało 11% ankietowanych.

Dyskusja

Zaprezentowane wyniki stanowią część analiz odnoszących się do stworzenia modelu zbiorowości miejskich, o określonych cechach

i preferencjach funkcjonowania w przestrzeni. Wybrano zaledwie dwie płaszczyzny (aspekty) do zobrażenia możliwości wykorzystania metody segmentacji poszczególnych jednostek w określone klasy, cechujące się podobnymi emocjonalnymi związkami z miastem oraz oceną funkcjonalności najbliższej okolicy, w której mieszkają ankietowani.

Wyniki te stanowią podstawę dalszych badań nad zbiorowościami miejskimi, w tym przede wszystkim w miastach, których rozwój demograficzny nastąpił po II wojnie światowej, a obecnie obserwuje się w nich proces depopulacji.

Badania, jak dotąd, były przeprowadzone w jednym ośrodku miejskim, toteż konieczne są badania porównawcze w innych ośrodkach miejskich oraz stworzenie modelu badań panelowych, aby możliwe stało się badanie zmian w waloryzacji i funkcjonowaniu jednostek w przestrzeni, w określonych przedziałach czasowych.

Wnioski

Mimo pozytywnego stosunku ankietowanych do swojego obecnego miejsca zamieszkania, a także poczucia przywiązania do miasta (poczucia tożsamości lokalnej), badania uwidocznily brak większego zaangażowania w kontakty sąsiedzkie. Tym samym mimo odczuwania jednostkowego poczucia przynależności do miasta ankietowani

from these two communities). On the other hand, with respect to contacts with neighbors, and thus the creation of local networks (social bonds and sense of belonging to the group), only 12.7% of respondents rated their contacts with neighbors as very good.

Thus, despite more than 50% of the positive ratings relating to the place of residence, sense of security and availability of services in the immediate area, more than half of the responses ("C", "D" and "E"), assess contacts with neighbors and the possibility of travelling around the city from the place where they live as neutral or negative. Thus, in spite of their satisfaction with the environment of their place of residence (apart from the possibility of moving around the city), they do not engage in social relations with other inhabitants.

The questions in the second part of the questionnaire referred to two instruments. The first one was the scale of emotional attachment to the city, describing two aspects of emotional attachment to the place of residence ("I feel safe in this city" and "I am rooted in this city"). The second one was the measure of the relation to the locality as an existing stagnant place (traditional, passive and little reflective) and an open place (active, full of commitment and conscious reflection on the place). The stagnant place was characterized by statements: "Even if there are better places, I will not move from here", "One's home is where the graves of his/her ancestors are". The open place, on the other hand, was characterized by statements such as: "I like to walk around my city and explore places

unknown to me", "I would like to show my guests around my city".

In terms of both emotional attachment to the city as well as treating it as an open place, over 50% of the respondents (the "A" and "B" groups) agreed with the statements indicating a sense of local identity with the city. A conservative attitude towards the city as an existing place to live was declared by 11% of respondents.

Discussion

The presented results are part of the analyses related to the creation of a model of urban communities, of specific features and preferences in their functioning in space. Only two levels (aspects) have been selected to illustrate the possibility of using the method of segmenting individual units into specific classes characterized by similar emotional relations with the city, and assessing the functionality of the immediate neighborhood in which the respondents live.

These results are the basis for further research into urban communities, particularly in urban areas where demographic developments have taken place after the Second World War, and are currently experiencing depopulation.

The studies that have been carried out so far concern one urban center, so further comparative research is necessary in other urban centers as well as the creation of a panel model that would make it possible to investigate changes in the valorisation and functioning of individuals in space at specified intervals.

Conclusions

Despite the positive attitude of the respondents to their present place of residence, as well as the feeling of attachment to the city (sense of local identity), the study revealed a lack of greater involvement in neighborhood contacts. Thus, in spite of individual feelings of sense of belonging to the city, the respondents do not create local neighborhood communities that would be able to strengthen the social capital. Nevertheless, on the basis of the obtained results, it becomes possible to identify individual urban communities with particular preferences and their emotional connection with a given city. On the other hand, it is questionable to combine individual community groups separated in a given aspect with segmentation referring to other studied areas. More research is therefore needed to create a more complete (overlapping) image of groups, urban communities in selected aspects of their functioning, urban space valorisation, as well as their local identity.

Adam Sebastian Górski

Department for Regional Research and Spatial Planning

Institute of Geography

Jan Kochanowski University, Kielce

Endnotes

¹ According to Charles Landry [2013, p. 105–131], one of the factors shaping an innovative city is the local identification of its inhabitants with the place; However, according to the study of Bierwiazzonek et al. [2012, p. 106], the high level of local identity of the inhabitants with their involvement in the city (participation in social and civic actions) cannot be unequivocally identified.

nie tworzą lokalnych społeczności sąsiedzkich, które wzmacniałyby kapitał społeczny. Niemniej na podstawie otrzymanych wyników możliwe staje się wydzielenie poszczególnych zbiorowości miejskich o określonych preferencjach i ich emocjonalnym związku z danym miastem. Dyskusyjne natomiast jest łączenie poszczególnych zbiorowości wydzielonych w danym aspekcie z segmentacją odnoszącą się do innych badanych płaszczyzn. Niezbędne są dalsze badania, których celem będzie tworzenie pełniejszego (pokrywającego się) obrazu społeczności, zbiorowości miejskich w wybranych aspektach ich funkcjonowania, waloryzacji przestrzeni miejskiej, a także poczucia tożsamości lokalnej.

Adam Sebastian Górski

Zakład Badań Regionalnych i Gospodarki
Przestrzennej
Instytut Geografii
Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach

Przypis

¹ Według Charlesa Landdrego [Landry 2013, s. 105–131] jednym z czynników tworzących innowacyjne miasto jest identyfikacja lokalna jego mieszkańców; jednak według badań Bierwiazonek i in. [2012, s. 106] nie można identyfikować jednoznacznie wysokiego poziomu tożsamości lokalnej mieszkańców z ich zaangażowaniem na rzecz miasta (udział w akcjach społecznych i obywatelskich).

Literature – Literature

1. Górski A., 2016. Interdyscyplinarne badania społeczne a planowanie rozwoju miast. *Studia miejskie*, 23, 41–52.
2. Jędrzejczyk D., 2004. Geografia miasta jako nauka humanistyczna [w:] D. Jędrzejczyk (red.), *Humanistyczne oblicze miasta*. Uniwersytet Warszawski, Wydział Geografii i Studiów Regionalnych, 11–33.
3. Johnson J.B., Reynolds H.T., Mycoff J.D., 2010. *Metody badawcze w naukach politycznych*. Warszawa.
4. Lynch K., 2011. *Obraz miasta (53)*. Archivolta, Kraków.
5. Parysek J.J., Mierzejewska L., 2013. *Życie miasta: studium Poznania. Miasto i jego mieszkańcy*. Bogucki, Poznań.
6. Pióro Z., 1982. *Przestrzeń i społeczeństwo: z badań ekologii społecznej (32)*. Książka i Wiedza, Warszawa.
7. Smagacz-Poziemska M., 2015. *Czy miasto jest niepotrzebne? (Nowe) przestrzenie życiowe młodych mieszkańców miasta*. Scholar, Warszawa.
8. Szreder M., 2010. *Metody i techniki sondażowych badań opinii*. Warszawa.
9. Znaniecki F., 1932. *Miasto w świadomości jego obywateli (22)*. PiS, Poznań.